

Petnaest dana- Časopis za kulturu i umjetnost
Intervju Davor Vrankić

1. Tvoj put obrazovanja i školovanja vrlo je širok i raznolik.

Studirao si grafiku na Akademiji likovnih umjetnosti u Sarajevu (1986-1988.), zatim upisao zagrebacku likovnu Akademiju u Zagrebu gdje si diplomirao 1991. Potom otisao u Paris gdje si na odsjeku Arts Plastiques, Universite de Paris VIII, diplomirao 1999. Kakva su iskustva s tih različitih škola/akademija i sredina, i možeš li ih komparirati? (Sličnosti i razlike? Kvaliteta i forma? Profesori i studenti?)

Koliko god su mi se ti prelazi u jednom trenutku činili pomalo mehanički, kofuzni, i naizgled bez kontinuiteta, mislim da je upravo ta raznolikost bila sretna okolnost. Na ALU u Sarajevu kod profesora Obralića prolazio sam klasični crtački dril, inzistiralo se na postavci kompozicije, formi i materiji. Moram priznati da mi je to u tom trenutku teško padalo, no razmišljajući retrospektivno, bio je to dragocjeni temelj jednog slikarskog ustroja.

Istovremeno sam se osjećao pomalo zablokirano u nastojanju da krenem u pravo likovno eksperimentiranje. U tom smislu prelaz na zagrebačku Akademiju u klasu profesora Kuduza, predstavljalo je nadogradnju i kontrapunkt tom prvotnom klasičnom "treningu".

Tu započinjem seriju geometrijski strukturiranih crteža koji koliko god da su izgledali apstraktni, imaju podlogu u neposrednoj opservaciji okoline. Zahvaljujući tako discipliniranom i strukturiranom crtežu, ustvari, prvi puta uspijevam kompozicijski savladati problem velikih formata.

Odlazak u Pariz bio je treća faza, u kojem su se dva prethodna iskustva fuzionirala, i u neposrednom doticaju sa svim doživljenim i viđenim u Parizu, bila početak jednog pravog kreativnog vrenja. Pristup umjetnosti na Fakultetu Paris VIII, odsjek Art Plastique, bio je gotovo u potpunosti teorijski što je bila konačna nadopuna uz moj praktičan rad, koji sam paralelno razvijao.

2. Od tvoje prve skupne izložbe iz sada već daleke 1990. godine u Galeriji Likovne Umjetnosti u Osijeku, kada si izložio četiri crteža, prošao si različite faze u kojim si stalno dodirivao iskustva nadrealizma. Ti su crteži tada su bile apstraktne slike s diskretno naznačenim obrisima figure. No, koliko god se mijenjao sadržaj na tvojim slikama kroz ova dva desetljeća ostaje dojam da i dalje na njima prevladava slikarski red i disciplina uz dakako savršenu kompoziciju i virtuoznu tehniku crtanja ?

Da, četiri crteža bila su dio prethodno spomenute grupe crteža koji su bili dio diplomskog rada. Često se mom radu pridaje epitet nadrealnog, mada osobno, nadrealizam nikada nije bila umjetnost koja me posebno privlačila. No, uvijek će vaše radove tumačiti na osnovu utemeljenih i poznatih terminologija. Radije koristim izraz "osobni realizam". Kad govorimo o kompoziciji, tokom cijelog mog školovanja, bili su rijetki trenutci u kojima se o kompoziciji uopće govorilo, mada je ona polazište i osnova svega. U Parizu sam prvih godina često posjećivao Muzeje, pa sam tako u Louvre promatrajući primjerice "Splav Meduze", prošao izvjesnu samoedukaciju "učenja kompozicije". Isto tako, dragocjeno je bilo i promatranje radova Picassa. Crtačka tehnika se s vremenom isprofilirala kao moj glavni i jedini izbor, a ideja je bila iskoristiti to minimalno crtačko sredstvo da bi se doslo do crteža koji funkcionira kao slika. U tom smislu, crtež dovodim do nivoa slike, gdje virtuoznost u stvari postaje integralni dio slike, a ne opstaje kao sama sebi svrhom.

3. Kako i na koji način nalaziš inspiraciju i dobivaš ideje za svoje crteže kojim mnogima, unatoč tvojoj, sada već znatnoj afirmaciji kao umjetnika i na svjetskoj sceni, izgledaju pomalo morbidno?

Kritičar Vlastimir Kusik napisao je da je tvoje slikarstvo jedna od mnogih solucija stilskog obrasca figurativnog realizma, ali da je to slikarstvo prepuno zamki?!

Trenutak kreacije je jedna vrsta retranskripcije svih podražaja, osjeta, senzacija, promatranja, odnosno trenutak potpune osvještenosti u odnosu na sve doživljajno.

Djelo se može promatrati i doživljavati sa puno aspekata. Ja ne dajem naputke koji će vam pomagati pri promatranju mojih radova. Ako netko u mom radu primjećuje isključivo ono morbidno, to znači da je fokusiran samo na taj elemenat. U tom smislu možemo postaviti pitanje: Da li je život sam po sebi samo morbidan zato što završi smrću? Osobno, mislim

da nije, to je samo jedan od aspekata života uz sve ostale, koji nas prati.

Koliko god sam se uvijek kretao u okviru obrasca figurativnog realizma, smatram da je problem bilo apstrakne, bilo figurativne umjetnosti, uvijek isti. U tom smislu primaran problem koji nastojim tretirati u svojim crtežima ostaje problem prostora; dinamika i kretanje proizlazi iz organizacije prostora slike.

4. Da li još uvijek crtaš onom istom malom grafitnom minom/ olovkom od 0,9 mm koju si kao jedino oružje/sredstvo još davno ponio sa sobom iz rodnog Osijeka? Da li je točno da neke velike formate stvaraš dugo, preko dvije godine ?

Do 2000. godine sam koristio IBM grafitne mine 0,9 koje su se koristile '70 u informatičkoj tehnologiji. Na neki način ta olovka je bila "simbolička veza" sa rodnim gradom. Od 2001. koristim Pentelove mine 0,9 2B. Da, velike kompozicije mogu raditi i do dvije godine, no to ne znači da dvije godine radim isključivo na njima. Uvijek radim veće serije crteža odjednom.

5. Davno si izjavio da je ključna izložba za ozbiljniji uzlet tvoje umjetničke karijere prva samostalna izložba u Osijeku 1999. godine. Sada 11 godina poslije, u 44 godini, imaš tek prvu samostalnu izložbu u Zagrebu.

Nije li tvoja pozicija pomalo kontradiktorna: s jedne strane imaš iz godine u godinu sve veće uspjehe na velikom i konkurentnom svjetskom tržištu, izlažeš u prestižnim pariškim i američkim galerijama, a ovdje, u Hrvatskoj te mnogi, čak i ljudi od struke na njihovu žalost i naravno sramotu, jedva znaju?

Izložba 1999. godine u Osijeku bila je retrospektivan prikaz osmogodišnjeg rada, te uopće prva samostalna izložba u Hrvatskoj.

Zanimljivo je da je izložba bila pokazana samo u Osijeku, a da su isti radovi poslije bili izlagani na samostalnoj izložbi u New Yorku, u Stadelijk Muzeju u Amsterdamu, da bi na kraju završili u prestižnim kolekcijama: Ronald S.Laudera, Overholland kolekciji, te u MOMI. U Francusku sam otišao odmah nakon diplome na ALU Zagreb i praktički su mi trebale godine da bih napravio dovoljno velik opus, i da bih uopće počeo izlagati. U jednom tako velikom gradu kao što je Pariz, u kojem živi 100 tisuća slikara trebalo je vremena, upoznati teritorij, pravila igre,

razvijati svoj opus, nametnuti se i u jednom trenutku postati dio svega toga. Govoreći u smislu karijere samim odlaskom i odlukom da živim u Francuskoj, odlučio sam karijeru graditi u Francuskoj, zbog toga svoju poziciju u Hrvatskoj ne doživljam kontradiktorno. Pojmovi uspjeha i poznatosti u art svijetu su bitno drugačiji u Francuskoj i Americi, negoli u Hrvatskoj.

6. Izabran si u ciklusu «Ne-pomirljivi» galerije Kranjčar zajedno s kolegama srednje generacije, Ines Krasić, Tomislavom Buntakom, i Kristijanom Kožulom.

Koliko pratiš njihov rad i koliko se ovdje može govoriti, ma koliko ste na prvi pogled različiti autori, o uvjetno rečeno zajedničkom senzibilitetu?

Ines Krasić koju poznam još sa zagrebačke Akademije bih povremeno sreo u Parizu, dok sam uvid u rad Tomislava Buntaka dobio putem časopisa Kontura, a radove Kristijana Kožula sam imao priliku vidjeti u Osijeku u Galeriji Kazamati na grupnoj izložbi mladih hrvatskih kipara. Zajednička poveznica u ciklusu "Ne-pomirljivi" je oslobođenost od svih postmodernističkih ideologija, i u tom smislu zajednički senzibilitet je upravo ta dosljednost svom osobnom izrazu, bez robovanja postojećem, trenutnom mainstreamu.

7. Često su kritičari isticali utjecaj Boscha na tvoj rad. Međutim, osobno mislim da je puno značajnija ta tvoja stilsko isprepletenost različitih utjecaja, različitih medija poput slike, fotografije, filma i stripa tj, svih vizualnih umjetnosti. Koji su autori/umjetnici ponajviše utjecali na tvoj rad?

Strip je bio prvi doticaj sa likovnošću, u smislu prvih "vrata" putem kojih sam uopće ušao u likovnost. Strip je u to doba bio jedan od rijetkih teritorija u kojem se održavala crtačka kompetencija i naracija. Od slikara naveo bih Rembrandta, Goyu, s posebnim akcentom na njegove gravure, Ribera sa njegovim dramatičnim, korpulentnim figurama, preciznost i istančanost kod flamanskih slikara, svježinu i crtačku kompetenciju Davida Hockneya.

Jednako tako, nijemi filmovi sa naglašenom dramatikom, izvjesnom stiliziranošću, ekspresivnošću i naravno, crno-bijelom fakturom.

Prije sam mogao s puno većom preciznošću navoditi određene uzore, no

mislim da to sve u jednom trenutku postane dio vašeg fundusa, ugrađen je u vama i o njemu više ne razmišljate.

U jednom trenutku shvatite da vas inspirira i da na vas utječe sve što doživljavate i sve što vas okružuje, to znači da vam neki zanimljivi element i atmosferu može ponuditi i obična fotografija iz nekog dnevnog časopisa.

8. Čini mi se da je za valorizaciju tvojih radova jako važan utjecaj i značaj humora? Da li ga na neki način svjesno usmjeravaš ili se on pojavi nenadano stvarajući određenu ravnotežu, svojevrsni kontarpunkt u tvojim radovima?

Kao što smo u prethodnom pitanju govorili o morbidnosti, na isti način bih formulirao i ulogu humora u mojim radovima. On nije dominantan, ali je uvijek prisutan. Na samom početku karijere, u Parizu sam izlagao u Erotskom Muzeju i iste godine u Muzeju Halle S.Pierre, koji je Muzej Art Brut-a i Muzej Naivne Umjetnosti. Da li obzirom na to možemo reći da su moji radovi erotski ili naivni? Rezimirao bih to ovako; moji radovi su i morbidni i duhoviti i erotični i naivni.

Sve od tih elemenata ne apliciram svjesno, nego se oni jednostavno, logično i posve prirodno sami nametnu. Osobno, ne izdvajam niti jedan od njih, niti pri radu o njima razmišljam kao takvima.

9. Za rad "Vivisekcija psa" dobio si Zlatnu Medalju Americkog Udruzenja Ilustratora, najveću pojedinačnu nagradu u SAD-u? Sto je tada za tebe značila ova nagrada? Da li ti je otvorila vrata novih galerija i galerista u SAD i nove kontakte?

Zanimljivo je napomenuti da se ilustracijom, ni prije, niti poslije te ngrade, nikada nisam bavio. Naime, crtež koji je dobio Zlatnu Medalju Udruženja Američkih Ilustratora nije bio crtan kao ilustracija, nego je bio jedan od radova u ciklusu "Vivisekcija psa". Prijatelj Mirko Ilić koji taj rad ujedno i posjeduje, predložio mi je da crtež upotrijebi za dizajn plakata za 14. Međunarodnu Izložbu Crteža u Rijeci, i kao takav je bio prijavljen na natječaj.

Bila mi je velika čast dobiti tu nagradu, u tako velikoj i jakoj konkurenciji. No, pri traženju galerija u SAD-u, činjenica da se bavite ilustracijom može biti kontraproduktivna, jer se ta dva svijeta ne miješaju.

10. Godinama je u Parizu živio i sve do svoje smrti radio jedan od

najvećih hrvatskih slikara i umjetnika ikada, Osječanin Julije Knifer. Da li si bio u kontaktu s njim s obzirom da je i on , kao i ti i ja, iz istog osječkog kvarta?

Znao sam da Julije Knifer živi u Parizu, ali nažalost nisam imao priliku upoznati ga. Mogao sam samo biti svjedokom koliko je njegov rad u Parizu tada, kao i danas, cijenjen i prisutan u najprestižnijim Muzejima i kolekcijama.

Branko Kostelnik